

Posudek na diplomovou práci

Markéta Kovaříková: *Antimečiarismus na Slovensku*, Markéta Kovaříková, Katedra stredoevropských studií, FF UK, Praha 2011, ss. 64 + přílohy.

Diplomová práce M. Kovaříkové na téma *Antimečiarismus na Slovensku* si vzala za úkol analyzovat jedno z nejkontroverznějších období novodobých slovenských dějin, které jsou ve vnitroslovenských poměrech symbolizovány až „démonicky“ postavou Vladimíra Mečiara a jeho spolustraníků seskupených v takřka lidovém (městsko-rurálním) „Hnutí za demokratické Slovensko“ na jedné straně a na straně druhé opozicí, která se vytvářela jednak cíleně – tedy odmítla Mečiara a jeho politiku takřka okamžitě a tou opozicí, která se začala formovat z jeho dřívějších nejbližších spolupracovníků (Kňazko, Kováč, a další), a která se v přelomových-předvolebních letech 1997/1998 účelově spojila především na základě odporu k osobě a zejména nedemokraticky se stupňujícím praktikám tohoto politika a jeho strany.

Volba tohoto tématu, s ohledem na její stálou aktuálnost (*mečiarismus* se stal synonymem pro specifickou politiku korupce, klientelismu, vůči které se každá z následujících vlád snaží vymezovat, většinou však neúspěšně, naopak spíše vykazují identické rysy jednání), je zajímavou z hlediska její doposud minimálního zpracování ze strany slovenské odborné i široké veřejnosti (politologů, historiků, sociologů, publicistů), stejně tak ze strany zahraničních „odborníků“ na moderní slovenské dějiny, respektive ze strany analytiků politických systémů v postkomunistických státech.

Z tohoto hlediska tedy lze považovat rozhodnutí diplomantky za mimořádně odvážné, a, možná snad i inspirativní, pro další badatele, kteří se, po době povinné „archivní karantény – bohužel většinou spojené s únikem dat...“, budou pomalu k tomuto tématu, období a dobové společenské atmosféře Slovenska za éry vrcholícího „*mečiarismu*“ v letech 1997-1998 vracet. Ještě je na začátku nutné zdůraznit, že reflexe tohoto období není pouze a jen reflexí vývoje v mocenském boji „společenských-politických-kulturních elit“, ale je reflexí mimořádně zajímavé etapy historicky neopakovatelného vzniku a počátečního vývoje mladého státu, který si v podstatě elity, instituce, média, tedy základní mocensko-spoolečenské pilíře budoval – na základě, v mnoha případech protichůdných historických, společenských, systémových tradic, modelů a přístupů, které se ukázaly a stále ukazují jako jistá disharmonie v situaci hájení národních a občanských práv.

Stěžejními kapitolami diplomové práce M. Kovaříkové jsou zejména kapitoly II.-VI., ve kterých je zachycen přehledově (nicméně pro běžného českého recipienta maximálně informačně přehledně) politický vývoj na slovenské politické scéně a zejména roli V. Mečiara

a jeho HZDS, ale především zde jsou zachycené postavy nejbližších spolupracovníků (nikoliv mediálně nejangažovanějších, ale zejména těch, kteří se skrze lidové mítinky stali mezi příznivci HZDS nejpobulárnější), kteří v podstatě režim svými aktivitami zároveň tvořily a posilovaly, na druhou stranu, zejména od druhé poloviny roku 1997, se podílely na jeho pomalém rozkladu. Personální přehled je zajímavý i z hlediska „intelektuální“ kapacity režimu a především ukazuje na jeho lidový (rurální) základ a odtud plynoucí volební podporu, kterým si získával sympatizanty z prostředí mimoměstského a maloměstského, tedy prostředí závislém na zemědělské, těžební, či jiné velkopřumyslové zaměstnanosti, vázanou na podporu vlády, tedy i jednotlivých angažovaných osob ve vládě a „lidovém hnutí“. Tito stylizovaní spolupracovníci „z lidu“ si svou prostou „pasienkovou – na vulgaritu a jednoduchou argumentaci bohatou“ mluvou získávali sympatizanty, kteří především požadovali zachování stávajících existenčních jistot a termíny jako rozvoj občanské společnosti, mezinárodní integrace Slovenska do evropských a transatlantických struktur, byly pro tyto společenské vrstvy čímsi existenčně nehmatatelným, tedy nezajímavým, naopak v nich podobná rétorika vzbuzovala pocity z ohrožení národního charakteru státu a „lidovosti“ jeho vůdců. Tyto všechny rysy režimu jsou patrné z textu diplomantky, ačkoliv právě případné zachycení specifické atmosféry „politiky haly na Pasienkoch“ by charakter jednotlivých „osobností“ odhalil více, než v mnoha ohledech prázdné kolonky jejich oficiálních životopisů.

Kapitolami, které jsou z pohledu pro zachycení dobové atmosféry klíčové, jsou kapitoly IV-, V. VI., ve kterých je reflektována situace a způsobu činnosti médií, které zachytávají projevy jeho opor (pomocníků) a odpůrců. Zejména se diplomantka věnuje situaci v provládní Slovenské televizi a Slovenského rozhlasu a to i v souvislosti s jejich zákonným (legislativním) vymezením činnosti, která se, jak v těchto kapitolách diplomantka dokazuje na konkrétních případech, zcela míjela účinkem a tato média se doslova stala nástrojem provládní propagandy. O to více by si tedy žádalo, pokud veřejnoprávní funkce těchto státem financovaných médií byla potlačena, zcela ve prospěch vládního hnutí, aby diplomantka mnohem hlouběji a ve zcela větším rozsahu analyzovala aktivity, formy, úspěchy a neúspěchy postupně se rodící občanské a následně (pro potřeby voleb vzniklé) politické opozice. Ačkoliv se diplomantka jednotlivým segmentům, zejména mediální opozice věnovala (SME, TWIST, Národní Obroda, RFE Slovensko), nikdy, ke škodě diplomové práce, nepřekročila rámec formálního popisu aktivit. Diplomantka excerpcováním dobového tisku (SME, Národní obroda) získala dostatečný materiál pro hlubší analýzu činnosti a fungování opozičních médií, ale v práci bohužel tuto analýzu, konfrontaci vládního-opozičního nalézáme jen v minimální míře.

Diplomová M. Kovaříkové je z hlediska struktury i formálního hlediska zvládnuta na úrovni odpovídající diplomové práci, včetně dostatečného objemu nastudované literatury a především, což je potřebné zdůraznit, s významným podílem excerpovaného dobového tisku, který v této míře v jiné práci (s podobnými tematickým zaměřením) doposud využit nebyl. Ke škodě práce nebyl tento ojedinělý potenciál náležitě využit a nakonec se více diplomantka přiklápěla k mnohdy opakovaným a stereotypním hodnocením, která byla spíše než odraz nezávislé žurnalistiky, odrazem oprávněné politické publicistiky pracující (legitimně), ale žurnalisticky nekorektně, pro druhou stranu politické opozice.

Celkově, i přes dílčí formální, obsahové i systémové výhrady, doporučuji diplomovou práci M. Kovaříkové k úspěšné obhajobě a navrhuji udělit hodnocení *velmi dobře*.

Mgr. Robert Pejša, Ph.D.

(školitel)

V Roztokách dne 19.9. 2011